

правядзення індыўдуальных і групавых заняткаў; метадыка падбору вучэбнага і канцэртнага рэпертуару; метадыка работы на пачатковым этапе навучання; метадыка работы над музычным творам у класе ансамбля; асноўныя метады работы ў ансамблі; развіццё навыхаў ігры ў ансамблі; метадыка арганізацыі і правядзення рэпетыцый у ансамблі; работа з салістамі; асаблівасці работы над акампанісентам і інш. Гэтыя пытанні разглядаюцца вельмі падрабязна і ўключаюць, напрыклад, работу над фразіроўкай, агонікай, тэмпам, артыкуляцыяй, дынамікай, аплікатурай. Разглядаюцца яны і на практычных занятках.

Блок пытанняў, звязаных з практычным засваеннем іншых інструментаў, - асаблівасці практычнай дзейнасці кіраўніка. Ён павінен ведаць прыёмы ігры і спосабы гукаўтварэння на інструментах домравай групы, цымбальнай групы, балалаечнай групы, на баяне, гармоніку, луды. Кіраўніку ансамбля неабходна не толькі тэарэтычна ведаць, як іграць, але і добра валодаць іграй на розных інструментах. Раней была такая дысцыпліна, як «Вывучэнне аркестравых інструментаў», але ў новых планах яна не знайшла месца. Лічым неабходным увесці гэту дысцыпліну ў план для больш якаснай падрыхтоўкі студэнтаў.

Кіраўнік калектыву, засвоіўшы пэўную суму метадаў, прыёмаў, формаў работы з калектывам, павінен у працэсе сваёй творчай дзейнасці сістэматычна іх удасканалюваць, шукаць новыя метады, прыёмы, формы, якія забяспечвалі б максімальную эфектыўнасць затрачаных намаганняў. Дабіваюцца гэтага можна па-рознаму: чытаць спецыяльную літаратуру, праходзіць курсы па павышэнню кваліфікацыі, аналізаваць метадыку работы з самадзейнымі калектывамі, працуючымі ў іншых жанрах мастацкай творчасці (харавыя, танцавальныя, тэатральныя і іншыя); вывучаць метадыку навучання ігры на такіх інструментах, як скрыпка, фартэпіяна, метадыку, якая мае багаты градыцы і знайшла адлюстраванне ў вялікай колькасці кніг і артыкулаў. Значныя патэнцыяльныя магчымасці ўдасканалення метадыкі закладзены ў крытычным аналізе асабістага вопыту, а таксама вопыту работы кіраўнікоў прафесійных калектываў.

Усе гэта дае магчымасць для ўдасканалення вучэбна-творчай і музычна-выхаваўчай работы з калектывам. Таму адным з асноўных шляхоў паліпшэння гэтай работы ў калектывах з'яўляецца глыбокае вывучэнне будучымі кіраўнікамі ансамбляў метадыкі работы з ансамблем з моманту яго арганізацыі да правядзення канцэртных выступленняў.

Мішуроў Г.С.,
прафесар

НАРОДНА-ІНСТРУМЕНТАЛЬНАЕ ВЫКАНАННЕ ў АМАТАРСКІХ КАЛЕКТЫВАХ

Разглядаючы праблемы народна-інструментальнага выканання ў Беларусі, неабходна звярнуць пільную ўвагу на тры асноўныя аспекты, якія непасрэдна звязаны з этнаграфічнымі асаблівасцямі фальклору, падрыхтоўкай кадраў і выбарам беларускіх народных інструментаў.

Маладаследаванымі застаюцца формы папулярызацыі народнай мастацкай культуры прафесійнымі і самадзейнымі калектывамі. Мы маем на ўвазе дэманстрацыю на сцэне «жывога» фальклору, яго эстэтыку, ступень і крытэрыі апрацоўкі фальклору, эвалюцыю жанравага спектру, стварэнне традыцыйнага музычнага інструментарыя. Думаецца, што ў гэтай сувязі этнографам і фалькларыстам не трэба абмяжоўвацца толькі вывучэннем вытокаў жанравых сістэм, фальклорнай сюжэтнасцю, асаблівасцямі функцыяніравання народных ўяўленняў, свят і абрадаў, а нажадана сканцэнтраванаць сваю ўвагу на спецыфічных прагсах і практычнай дзейнасці, якая ажыццяўляецца ў аматарскіх калектывах народна-інструментальнага выканання Беларусі.

Калі на эстрадзе не ўлічваецца этнаграфічная асаблівасць фальклору выконваемага твора (асабліва жывога бытавання), то ён губляе сваю сутнасць, не набывае народнага прызнання і ўспрымаецца як стылізацыя. І адначасова кожны ўдала адабраны элемент народнай эстэтыкі спрыяе стварэнню непасрэднага нацыянальнага каларыту.

Праблемы падрыхтоўкі кіраўнікоў народна-інструментальных ансамбляў патрабуюць асаблівага даследавання. Таму лічым неабходным спыніцца на пытаннях падрыхтоўкі і выхавання кадраў для разнастайных па складу чыста фальклорных (этнаграфічных) і трансфармаваных ансамбляў народных інструментаў Беларусі.

Адна з асноўных задач - падрыхтаваць не толькі прафесіянала-кіраўніка, але і перш за ўсё такога спецыяліста, які б беражліва захоўваў і працягваў прапагандаваць народныя традыцыйны інструментальнага выканання. Аднак аналізуючы вытокі падрыхтоўкі кадраў у сярэдніх і вышэйшых навучальных установах Беларусі, трэба заўважыць, што да гэтай пары, акрамя кафедры народна-інструментальнай творчасці і харавых народных спеваў Беларускага ўніверсітэта культуры, вопыту ў падобным накірунку не было. Толькі ў некаторых музычных установах у вучэбныя планы ўключаны дысцыпліны фальклорнага цыкла без выхаду на дзяржаўны экза-

мен і прысваення кваліфікацыі кіраўніка фальклорнага ансамбля.

Нам вядома, што традыцыйныя ансамблі, існуючы ў Беларусі сярод выканальніцкіх калектываў, даволі разнастайныя па складу, аб чым сведчаць навуковыя даследаванні І.Назінай. Таму музычным навучальным установам пры падрыхтоўцы кадраў неабходна ўлічваць такія асаблівасці і ў працэсе падрыхтоўкі інструментальнага трэба ўкараняць практычную метадыку. Мэта жэ - навучыць працаваць з усімі відамі ансамбляў, якія здаўна існуюць у беларусаў.

У навучальных установах і ў аматарскіх аб'яднаннях пакуль што не вырашана праблема па забеспячэнні калектываў нацыянальнымі музычнымі інструментамі.

Неабходна падкрэсліць, што спецыяльных майстэрняў па вырабу музычных нацыянальных інструментаў у Беларусі няма, таму даводзіцца абмяжоўвацца толькі вырабамі асобных майстраў прыватнай вытворчасці.

Выкладчыкі кафедры народна-інструментальнай творчасці глыбока вывучылі гэтак пытанне разам з кіраўніцтвам Беларускага універсітэта культуры і выйшлі з прапановай у Міністэрства культуры і друку аб адкрыцці эксперыментальнай лабараторыі па вырабу народных музычных інструментаў і навучанню студэнтаў гэтаму унікальнаму традыцыйнаму рамяству. Для ажыццяўлення функцыянавання эксперыментальнай лабараторыі будуць запрошаны таленавітыя народныя ўмельцы, выкладчыкі кафедры народна-інструментальнай творчасці, кансультанты замежных фірмаў.

Папулярызацыя песеннага фальклору (мы маем на ўвазе і выкананне на нацыянальных інструментах) сярод беларускага народа ўяўляе часам пэўную праблему. Дапамагчы справе можна шляхам шырокага прыцягнення моладзі ў фальклорныя ансамблі, выхаванні жэ на традыцыйных творах Беларусі.

Стральчомак А.А.,
дацэнт

ПРЫНЦЫП ПАДБОРУ ВУЧЭБНАГА РЭПЕРТУАРУ Ў КЛАСЕ ПА СПЕЦІНСТРУМЕНТУ (БАЯН)

У плане падрыхтоўкі дырыжораў аркестра народных інструментаў спецыяльны інструмент займае адно з вядучых месцаў. Асноўнай формай вучэбна-выхаваўчай работы ў класе з'яўляюцца індывідуальныя заняткі. У пачатку семестра выкладчык складае індывідуальны план для кожнага студэнта, улічваючы ўзровень яго падрыхтоўкі і здольнасці.

Праца выкладчыка ва універсітэце культуры мае сваю спецыфіку. Ён займаецца са

студэнтам, які скончыў музычнае зучылішча, таму ведае, набытыя ім, значным чынам уплываюць на яго далейшае развіццё.

Асноўным сродкам выхавання з'яўляецца рэпертуар. Добра прадуманы педагогам рэпертуар выходзіць любоў да свайго інструмента, да свайго спецыяльнасці. Над музычным творам, які падабаецца студэнту, ён будзе працаваць з жаданнем і натхненнем.

Рэпертуарны спіс студэнта павінен быць разнастайны. Значнае месца адводзіцца поліфанічным творам, творам кампазітараў-класікаў. Поліфанічныя творы не маюць сабе роўных па свайму значэнню ў развіцці музычнага слыху, памяці і мыслення, асабліва сачыненні І.С.Баха, у якіх логіка формы, голасавядзенне гарманічнай структуры дасяганы да дасканаласці.

Творчасць І.С.Баха з'явілася геніяльным абагульненнем велізарнай працы папярэдніх пакаленняў кампазітараў. Яна ўключае разнастайныя сачыненні: ад камерных поліфанічных мініяцюраў да буйных мнагапланавых твораў з ярка выражанай дынамікай развіцця і сапраўдным драматызмам.

Вялікая глыбіня зместу, строгасць формы і багацце сэнсу ў музыцы І.С.Баха маюць вялікае значэнне для фарміравання музыканта - выканаўцы.

Баян - сапраўды народны інструмент. Арыгінальныя творы, напісаныя для баяна, апрацоўкі народных песень і танцаў павінны займаць важнае месца ў рэпертуары. У інтарэсах найбольш гарманічнага развіцця студэнта вучэбны рэпертуар павінен складацца з твораў рознага характару. Калі студэнт мае добрыя тэхнічныя даныя, неабходна звярнуць больш увагі на творы кантыленнага плана.

Для развіцця творчай ініцыятывы студэнта ў яго індывідуальны план павінны ўключацца п'есы для самастойнай працы, для эскізнага вывучэння. Уменне без дапамогі выкладчыка падрыхтаваць музычны твор - вельмі важная якасць музыканта.

Спецыфіка працы будучага выпускніка ў многіх выпадках звязана з неабходнасцю выступаць у якасці акампаніятара салістам, хору, танцавальнаму калектыву і г.д. Такая праца патрабуе спецыяльных навыкаў: чытання нот з ліста, транспанавання, імправізацыі, падбору мелодыі на слых, яе гарманізацыі. Для развіцця названых якасцей студэнты ў поўным аб'ёме атрымліваюць веды на занятках.

У класе спецыяльнага інструмента галоўнай формай вучэбнай і выхаваўчай працы з'яўляюцца практычныя заняткі. На практычных занятках не трэба абмяжоўвацца прывішчэм студэнту пэўных навыкаў для выканання якога-небудзь музычнага твора. Выкладчык класа спецыяльнага інструмента павінен навучыць студэнта прыняцям музычнага выканання, на аснове